

Яцишин А.В.

Інститут цифровізації освіти НАПН України

«УКРАЇНСЬКА ЕЛЕКТРОННА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ОСВІТИ» ЯК ЦИФРОВИЙ РЕСУРС ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАДБАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Освічена нація має фундаментальне значення для посилення людського потенціалу країни. Освіта відіграє важливу роль у формуванні інноваційного суспільства, прискорює економічне зростання на засадах сталого розвитку, підвищує індивідуальний добробут і згуртованість [7].

У зв'язку із трагічними подіями викликаними нападом на Україну РФ загострилися проблеми щодо фізичного збереження культурної та освітньої спадщини нашої держави. Багато закладів вищої освіти, бібліотек, музеїв зазнали значних руйнувань чи опинилися на непідконтрольній території. Оскільки військові дії на території України ще, на жаль, тривають – тому, важливим є збереження національних надбань, оцифрування бібліотечних та музейних фондів, розробка онлайн енциклопедій та ін. Звичайно, пересічні громадяни говорять, що «це все не на часі», адже є важливіші питання, які потрібно забезпечувати, зокрема, відбудова міст, створення нових робочих місць, налагодження функціонування промислового та аграрного комплексів та ін. Однак, фізичне знищення культурної та освітньої спадщини України може призвести до знищення національної ідентичності та пам'яті народу.

Одним із напрямів щодо часткового вирішення окресленої вище проблеми є створення вітчизняних енциклопедичних видань, зокрема онлайн енциклопедій. Наразі, саме онлайн енциклопедії є інформаційними джерелами у яких акумулюються, вичерпно та універсально оформлені науково-філософського знання.

У публікації [1] зазначено, що військові дії на території України загострили проблему забезпечення здобувачів освіти та вчених якісною науковою, навчальною і довідковою продукцією, що дозволила б максимально задовольнити їхні освітні та дослідницькі потреби. Саме інтернет-платформи з освітнім контентом надають змогу забезпечення експертно вивіреною довідковою продукцією широкого кола користувачів, у першу чергу освітян, психологів та науковців, які в наслідок військових дій втратили доступ до традиційних джерел знань та енциклопедичних видань. У процесі інтеграції науки і освіти України в європейський простір такий інструмент забезпечення цифрової культури суб'єктів науково-освітньої діяльності спрямований на синхронізацію вітчизняної термінологічної бази із зарубіжними відповідниками дефініцій і тлумачень, з метою принципового наближення їх семантичного контексту [1].

Про переваги використання онлайн енциклопедій для освітньої та наукової сфери, різні аспекти застосування для підвищення кваліфікації фахівців, і як важливі джерела для збереження культурної спадщини описано у ряді публікацій [1-2; 4-6; 8-9; 11-12]. Зокрема у [1] вказано, що основними перевагами, що надають онлайн енциклопедії освітянам, можна віднести: безкоштовний доступ до науково-достовірних енциклопедичних знань, швидкий і зручний пошук по сайту й тексту завдяки системі навігації та гіперпосиланням, можливість цитування й обміну посиланнями на статті, копіювання та виведення на друк потрібного тексту, можливість створення власних підбірок та редагування статей інших авторів у енциклопедіях із відкритим доступом. Також, впровадження веб-орієнтованих енциклопедій матиме значний потенціал для підвищення ефективності науково-педагогічних досліджень. Отже, актуальності набуває проектування та впровадження вітчизняної веб-орієнтованої освітянської енциклопедії.

У 2021 р. розпочався проєкт щодо створення «Української електронної енциклопедії освіти», дана онлайн енциклопедія покликана слугувати джерелом ідей для розвитку галузей педагогіки і психології та популяризувати здобутки вітчизняної освіти в Україні й світі. Вона репрезентуватиме найсучасніші знання з наук про освіту та психологію в доступній формі

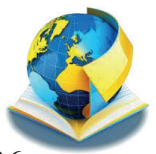
24/7, зручному для користування форматі, що відповідає розвитку цифрових технологій та враховує потреби різних категорій користувачів. У ній будуть представлені найвидатніші освітяни, педагоги та психологи; інтерпретовані явища, поняття та терміни; описано вплив різних інституцій, закладів вищої освіти та організацій на розвиток освіти і психології; відображено розвиток поглядів на освіту, виховання та психологію та динаміку наукових уявлень у цих галузях знань [1; 11].

У Концепції «Української електронної енциклопедії освіти» [4] зазначено, що місія проєкту полягає у розробленні інформаційної аналітично-пошукової довідкової системи для формування, систематизації, уніфікації й підтримування в актуальному стані поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології. Основне завдання полягає у проєктуванні та розробленні впродовж 2021–2023 років інтернет платформи «Українська електронна енциклопедія освіти», що забезпечуватиме формування і підтримування в актуальному стані поняттєво-термінологічний апарат педагогіки і психології. Створення такої онлайн енциклопедії дозволить: 1) зберегти, узагальнити, систематизувати й поширити наукові знання про педагогіку і психологію; 2) досягти якісно нового рівня релевантності, повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб науковців і освітян з метою підвищення якості педагогічних і психологічних досліджень та освітнього процесу в цілому; 3) оперативно інформувати вітчизняну та світову наукову громадськість про результати наукових досліджень і розробок, що здійснені і здійснюються в установах НАПН України та закладах освіти України, а також про результати їх впровадження в освітню практику; 4) ефективно використати можливості сучасних цифрових технологій для популяризації вітчизняної педагогічної і психологічної науки та її інтеграції у європейський простір [4].

Інститут цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України є ініціатором та відповідальним виконавцем проєкту «Українська електронна енциклопедія освіти». До реалізації даного проєкту можуть бути залучені інші наукові установи та ЗВО України. «Українська електронна енциклопедія освіти» може стати науковим об'єктом, що становить національне надбання, а створення і забезпечення функціонування такого унікального наукового об'єкту є одним із важливим державних завдань задля відновлення та розвитку науки, освіти і культури України.

Список використаних джерел:

1. Биков В., Буров О, Лупаренко Л., Пінчук О., Яцишин А. Концептуальні засади створення «Української електронної енциклопедії освіти». Фізико-математична освіта, 2022. Том 36. № 4. С. 7-15. DOI: 10.31110/2413-1571-2022-036-4-001.
2. Биков В.Ю., Гуржій А.М., Яцишин А.В. Сутність та генеза поняття «онлайн енциклопедія». Звітна науково-практична конференція Інституту цифровізації освіти НАПН України: зб. матеріалів (10 лютого 2022 р., м. Київ). К.: ЦО НАПН України, 2022. С. 7-13. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730168>.
3. Бондаренко В.В. Національне надбання в Педагогічному музеї України: збереження, дослідження, забезпечення функціонування // зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук. конф. присв. 100-річчя від дня заснув. музею (галереї мистецтв) ім. Миколи Ярошенка «Місія музею ХХІ століття», Полтава, 14-15 травня 2019 р. / під ред. С. І. Бочарової – Полтава, 2019. – С. 72 – 75.
4. Концепція «Української електронної енциклопедії освіти». Укл. Биков В.Ю., Буров О.Ю., Лупаренко Л.А., Пінчук О.П., Яцишин А.В. К.: ЦО НАПН України, 2022. 12 с.
5. Лупаренко Л.А. Еволюція розвитку електронних енциклопедичних видань освітньої тематики. ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених «Наукова молодь – 2021». ІТЗН НАПН України, м. Київ, 2021.
6. Лупаренко Л.А. Еволюція відкритих електронних науково-освітніх систем і їх використання у вітчизняному освітньому просторі. Зб. наук. праць Національної академії

Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки, 2021. 2 (25). с. 236-272.

7. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2022. 358 с.

8. Пінчук О.П., Кохан О.В., Полященко І.М. Відмінності предметної класифікації «Української електронної енциклопедії освіти» та «International Encyclopedia of Education». IV Всеукр. наук.-прак. конф. «Сучасні інформаційні технології в освіті і науці» Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, 2022.

9. Пінчук О.П., Лупаренко Л.А. Процедура розгортання відкритої Інтернетплатформи «Українська електронна енциклопедія освіти». Зб. матеріал III Всеукр. конф. «Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів та комп'ютерноорієнтованих технологій в освіті та науці» (28 квітня 2021 р.). К., 2021, С. 134-137.

10. Українські енциклопедії: типологія, стиль, функції: монографія. Відп. ред. Я.Яцків; Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. Київ, 2018. 150 с.

11. Яцишин А.В. Онлайн енциклопедії як важливий ресурс для освіти дорослих. Збірник матеріалів X Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених «Наукова молодь-2022» (Київ, 15 листопада 2022 р.). К.: КОМПРИНТ, 2022. С. 124-127.

12. Яцишин Анна. Використання онлайн енциклопедій для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців. Інформація та документ у сучасному науковому дискурсі: зб. наук. статей VII Всеукр. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 20 травня 2022 р.). Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022.